

Základní údaje o Tibetu

- Oficiální název: Tibet, tibetský Bójul (dnes Tibetská autonomní oblast ČLR)
- Státní zřízení: **do** roku 1951 **samostatný stát**, dnes pod okupací Číny
- Hlavní město: Lhasa
- Rozloha: 2,5 mil km
- Počet obyvatel: přibl. 5 - 6 mil (podle nezávislých odhadů)
- Úřední jazyk: tibetština, čínština

Životní prostředí

- Klimatické podmínky Tibetu jsou závislé na nadmořské výšce. Jižní okrajová pohoří zadrují vlhké proudění od Indického oceánu a prakticky v celém Tibetu působují velmi suché kontinentální klima. Zbytky vláhy, které přešly přes Himálaj, jsou zadržovány jižními svahy Transhimálaje. Na Tibetské vysočině Changthangu dosahují roční srážky pouze 100 mm, průměrná roční teplota je hluboko pod bodem mrazu, nejteplejší srpen má průměr 3-4 stupně C. V severním Tibetu žijí lidé do výšky téměř 4800 m n.m. a v jižním Tibetu na nejnižše položené obývané oblasti kolem 1200 m n.m. Nesněží tu často, jestliže se však poštěstí, trvá velmi dlouho než sníh roztaje.
- Tibet patří mezi geologicky nejmladší části světa a má na svém území nejvyšší hory. Tibetská plošina je druhou nejrozsáhlejší a nejvýše položenou náhorní plošinou na světě. Je domovem 12 000 druhů vyšších rostlin, 5 000 druhů hub, 210 druhů savců, 532 druhů ptáků a 115 druhů ryb. Navíc Tibetská plošina do velké míry ovlivňuje vzdušné proudy, které podmiňují ekologickou stabilitu celé zeměkoule. Díky své poloze a unikátnosti přírodních podmínek je nebo **byl** Tibet domovem mnohých světů ještě neznámých rostlin a živočichů. (Minulý čas „**byl**“ znamená, že řada z nich již byla vyhubena nebo bylo zničeno jejich stanoviště, například vykácen určitý typ lesa, narušeno pH nebo kyslíkový režim vod.)

Tibeťané

- **Tibeťané** jsou známí svojí svébytnou kulturou. Podle posledních věrohodných údajů dnes žije na území Čínské lidové republiky přibližně 5 milionů Tibeťanů. Po okupaci Tibetu statisíce uprchly do exilu, zejména do Indie, kde dnes žije světský a duchovní představitel Tibetu - dalajláma.
- Z celkového počtu obyvatel je asi 48% kočovníků, 32% obchodníků, zemědělců a zbylé tvoří z 18% mniši a 2% mnišky.
- Tibeťané jsou po celém světě známí svojí svébytnou kulturou a tibetskou formou buddhismu -lámaismem. Tibeťané mají svůj zvláštní královský letopočet nazývaný Losar, který se řídí šedesátiletým cyklem (rabčung). Začátek roku připadá na 6. února.
- Tibetština patří spolu s barmštinou, laoštinou a dalšími menšími jazyky do tzv. tibetsko - barmské jazykové větve. Tibetština je monosylabický a tónický
- Od poloviny 80. let, kdy čínská vláda vyhlásila program tzv. konečného řešení tibetské otázky, byly do oblasti Tibetu přesídleny miliony **Číňanů** (odhaduje se až 7 milionů). Číňanům se spisovně říká Gjanag a hovorově jsou nazýváni Gjami. Dnes již tedy převyšují počet Tibeťanů, což je zřetelné zejména ve městech a v úrodnějších zemědělských oblastech centrálního Tibetu.
- Tibeťané se sami nazývají **Bópa**, kterýžto název se vztahuje ve Lhase pouze na obyvatelstvo centrální provincie U. Pro obyvatele jiných míst se vžilo označení podle příslušných provincií.

Tibet'ané

- Náhorní plošinu Čangthang a další odlehlé oblasti obývají dogpové, pastevci. V nižších polohách, zejména v údolích kolem řeky Cangpo a na dalších úrodnějších místech se obyvatelé věnují zemědělství. Hlavní plodinou je ječmen, dále pohanka, luštěniny a brambory. V západním Tibetu, zejména v západním Kchun-lunu, u hranic s Ujgurskou oblastí Sin-t'jang žijí muslimští **Líjguři** (íCašgarci), kteří se živí pastevectvím, zejména chovem ovcí.
- Hlavními zemědělskými plodinami jsou ječmen, pšenice, luštěniny, pohanka, brambory a vřes. Nejčastěji se vyskytující stromy jsou vrba, topol, broskvoň, jabloň. Hojně se zde vyskytují houby, jahody či hroznové víno. Žije tu mnoho různých druhů živočichů např. tygři, levharti, černí himalájské medvědi, panda červená, opice, vlci, lišky, zajáci, antilopy, jaci, osli, jeleni. V západním Tibetu, zejména v západním Kchun-lunu, u hranic s Ujgurskou oblastí Sin-t'jang žijí muslimští Ujguři (Kašgarci), kteří se živí pastevectvím, zejména chovem ovcí.
- Bydlení - běžné je stavět domy čelní stranou k jihu, pro větší využití slunečního svitu. Okna i dveře jsou orámována tmavým cementem. Kočovníci si staví bytelné stany z pletené jací srsti včetně dlouhých jačích oháněk. Chránová architektura je svým způsobem ovlivněna vzory z Nepálu, Číny a Indie.

Lámaismus

- Je druh Buddhismu, který získal nadvládu v Tibetu a Mongolsku. Buddhismus pronikl do Tibetu z Indie, odkud se v 5. a 6. století obyvatelstvo severních oblastí přesídlovalo do sousedních zemí. Určitá část se dostala přes jižní průsmyky Himaláje na území Tibetu. Pojmenování lámaismus vymysleli evropští badatelé. Jeho -základem je termín „láma“, označuje kněze a doslovný překlad tohoto slova znamená „vyššího není“. Velice důležitou roli v lámmaismu sehrála náboženská reforma spjatá s Tsonkapem. Její význam je někdy hodnocen tak vysoko, že se jí dokonce datuje počátek převratu tibetského buddhismu v lámaismus. V lámaistické historiografii je Tsonkapova osobnost obklopena aureolou, která se dá srovnat jen se slávou Budhovou. Tsonkapovo početí a zrození bylo údajně spjato s ohromujícími zázraky. Novorozenec se narodil se šedivými vousy a s velebným výrazem ve tváři a začal ihned přednášet moudrá kázání. Jeho reformátorská činnost se zaměřovala převážně na organizaci a činnost lámaistické církve. Tsonkapovy následníky spojoval i jejich zevnějšek - lámové nosili žlutou pokrývku hlavy, odtud i jméno celého smění, žlutočepičníci. Se jménem Tsonkapovým je spojeno i rozdělení duchovní a světské moci do rukou dvou svrchovaných vládců: dalajlámy a pančenlámy.
- Tibet, obklopený nejvyššími horskými hřebeny, drsným podnebím, byl dost izolován od ostatního světa. Proto se tu tvořily a rozšířily náboženské představy a kultury tzv. BONu (předbuddhistické animistické náboženství Tibetu), byl to typický systém polydémonismu a šamanismu.

Politický systém

- Nejvyšší postavení, duchovní i světské, zaujímá Dalajláma. Jeho moc je teoreticky absolutní, ale ve skutečnosti nevykonává svou autoritu bez konzultace s ostatními, kteří mu pomáhají s rozhodováním. V čase, kdy není Dalajláma, přítomen, či v období dalajlámovy nezletilosti jmenuje Národní shromáždění regenta, který řídí práci vlády. Vláda je dualistická s dvěma prvními ministry, jedním světským a jedním mnišským. Správa Tibetu byla rozdělena do dvou částí - civilní a církevní. Církevní správa má na starost náboženské záležitosti, které spadají pod vrchního opata. Civilní administrativa, což je tzv. rada, která je výkonným orgánem a skládá se ze tří světských úředníků a jednoho mnicha, všichni s titulem kalona. Rada má za úkol studovat otázky a vyjadřovat k nim své postoje, které úřad prvního ministra předkládá Dalajlámovi ke konečnému rozhodnutí. Pod radu spadají další ministerstva jako jsou např. politické, vojenské, hospodářské, zahraniční, soudní, finanční. (Roku 1890 zavedla papírové peníze. První bankovky byly v hodnotách 5, 10, 15, 25 a 50 Tamek, později nazývané Sang. Po té následovaly stříbrné a zlaté mince.) Od roku 1951 namísto ustanovené vlády byl zřízen Přípravný výbor Autonomní oblasti Tibet.

Historie

- V Tibetu pramení všechny hlavní řeky Číny, Indie a Vietnamu. Tibet není znám pouze jako střecha světa, ale také svou strategickou polohou v samém srdci střední Asie, mezi dvěma jejími nejstaršími civilizacemi a současně dvěma nejlidnatějšími národy světa - Čínou a Indií. Na samém konci 19. a na začátku 20. století si Britská Indie začala pocítovat pocit tísně a hrozby z vlivu carského Ruska na Tibet a obávala se, aby nebyla ohrožena britská nadvláda subkontinentu. A tak jako východisko zvolila povzbuzování mandžuského dvora a Pekingů v určitých nárocích na Tibet. Tibetský národ a tibetská civilizace nepochybně existovaly již 500 let před narozením Budhy. Naneštěstí není příliš mnoho zmínek o tomto období, protože po té co se Tibeťané stali oddanými stoupenci buddhismu chtěli odvozovat všechny historické souvislosti, celou civilizaci od buddhismu a od Indie. Kvůli oddanosti k Budhově *Dharmě* se část učenců pokusila vymazat téměř celou část historie, která byla před příchodem buddhismu do Tibetu.

Historie

- Podle *oficiální buddhislické* historie Tibetu byla jedna z nejvýznamnějších dynastií, dynastie Jalu: která vládla v Tibetu asi od roku 127 před narozením Krista. V té době Tibet vzkvétal a stal se jednou z nejmocnějších říší střední Asie, která vládla i nad velkou částí současné Číny a východního Turkestánu. Po roce 842 došlo postupně k rozpadu této dynastie a po následujících několik staletí se v Tibetu vystřídal mnoho různých vládců. A až v roce 1642 začala vláda dalajlámy. Při rozboru současných čínsko - tibetských vztahů je to nejdůležitější období. V této době i v období předcházejícím, v období *Sakja*, měli Tibeťané vždy velmi zvláštní vztahy s Mongoly. Bylo to ideální spojení, protože Tibet poskytoval intelektuální, spirituální stránku a Mongolové poskytovali vojenský a politický aspekt. Mongolové vládli nejen v Číně, ale i ve velké části Asie. Avšak historicky vzato, Mongolové si ve skutečnosti nikdy Tibet nepodrobili a nevládli v něm jako v kolonii Mongolská, na rozdíl od Číny, která byla celá Mongoly ovládána po velmi dlouhou dobu. To je velmi zajímavý aspekt, protože čínský nárok na Tibet je založen na skutečnosti, že jak Číňané, tak i Tibeťané byli v jednom období, podle nich, součástí této velké mongolské říše.

Historie 13. -18.století

- Za expanze Čingischánovy mongolské říše směrem na západ do Evropy a směrem na východ do Číny ve 13.století uzavřeli tibetští buddhističtí vůdcové dohodu s Mongoly, aby obránili dobytí Tibetu. Tibetský láma jim za ochranu slíbil politickou věrnost a prokazování duchovních služeb. Náboženský vztah mezi Tibeťany a Mongoly získal takový význam, že když o pár desetiletí později Kublajchán dobyl Čínu a založil tam svou dynastii, požádal opata kláštera v Sakji, aby se stal nejvyšším duchovním hodnostářem jeho říše. Mongolská říše byla téměř světovládná, ať už byly vztahy mezi jejími vládci a Tibeťany jakékoliv. Mongolové nikdy administrativně nespojili Čínu s Tibetem.
- Tibeťané své svazky s Kublajchánovými nástupci přerušili v roce 1350, tedy dříve, než si Čína znovu získala nezávislost na Mongolech, a až do 18. století pak nebyli pod žádným čínským vlivem. Po celou dobu čínské dynastie Ming (1386-1644) neměl Tibet žádné svazky s Čínou. Dalajláma, který se stal s pomocí Mongolů suverénním vládcem Tibetu v roce 1642, si vytvořil úzké náboženské vazby k mandžuským císařům, kteří vládli v Číně od roku 1644 až do roku 1911 a stal se duchovním vůdcem mandžuského císaře. Podobný vztah však udržoval také s některými tibetskými i mongolskými šlechtici; navíc šlo o jedinou vazbu mezi mandžuskou dynastií a Tibetem, jež sama o sobě neměla vliv na tibetskou nezávislost.

Historie 18.- 20. století

- Na politické úrovni někteří mocní mandžusští císařové v období 1720-1792 získali určitou pozici v Tibetu, neboť tam čtyřikrát vyslali vojska k dalajlámově ochraně a někteří jejich vyslanci ve Lhasě uplatňovali určitý vliv, zejména na zahraniční vztahy. Na vrcholu mandžuské moci se situace podobala vztahu velmoci a jejího satelitu či protektorátu, tj. dosáhla takové míry závislosti, která je sice politicky významná, ale nezpochybňuje samostatnou existenci slabšího státu
- Do mandžuské říše, natož do Číny, nebyl Tibet nikdy včleněn a své vztahy se sousedními státy si nadále určoval převážně sám. Mandžuský vliv však trval jen několik desetiletí a patřil již v podstatě minulosti, když Britové v roce 1904 nakrátko vtáhli do Lhasy a uzavřeli bilaterální dohodu s Tibetem, Lhaskou konvencí. Císařské síly se pokusily svůj skutečný vliv obnovit v roce 1910, kdy podnikly invazi do Lhasy a obsadily ji, ale v roce 1911 bylo v čínské revoluci císařství svrženo; jeho vojáci se na základě čínsko-tibetské mírové smlouvy vzdali tibetské armádě a byli vráceni do Číny. Dalajláma pak potvrdil plnou nezávislost Tibetu jak prohlášením k lidu, tak i navenek oznámením k hlavám států a uzavřením smlouvy s Mongolském. Statut Tibetu po odchodu mandžuských vojsk je nezpochybnitelný, neboť veškeré vztahy mezi dalajlámou a mandžuskou dynastií v Číně po pádu císařství zanikly.

1. polovina 20. století

- Od roku 1911 do roku 1950 Tibet úspěšně odolával všem vnějším vlivům a vystupoval po všech stránkách jako plně nezávislý stát. Udržoval diplomatické a obchodní styky se svými sousedy, Nepálem a Bhútánem, také Británií i s nezávislou Indií. Jeho vztahy s Čínou zůstávaly napjaté, poněvadž Číňané tvrdili, že Tibeťané jsou jednou z *pěti čínských ras* a vyzývali Tibet, aby se *připojil* k čínské republice. Britové se pokusili najít řešení na tripartitní konferenci v Šimle (1913), kde se všechny tři státy sešly jako rovný s rovným. Konference sice skončila neúspěchem, ale Tibet a Velká Británie na ní uzavřely bilaterální obchodní a pohraniční dohody (Indie byla tehdy britská) a zavázaly se, že nepodpoří zvláštní postavení Číny v Tibetu, pokud tato neuzná jeho plnou samostatnost a územní integritu - což se nestalo.
- V následujícím období až do roku 1949 Tibet neudržoval rozsáhlé mezinárodní styky, ale ty státy, s nimiž je měl, s ním jednaly jako s každým jiným suverénním státem. Jeho mezinárodní statut se v ničem nelišil např. od Nepálu, který v roce 1949 na své přihlášce do OSN uváděl diplomatické vztahy s Tibetem jako doklad toho, že je samostatným subjektem mezinárodního práva.

Okupace Čínou

- Tibet je nelegálně okupován Čínou od doby, kdy provedla invazi do tohoto nezávislého státu (v letech 1949-1950). Čínská lidová republika (ČLR) však trvá na tom, že její vztah k Tibetu je čistě vnitřní záležitostí, protože Tibet je a po staletí byl integrální součástí Číny. Otázka postavení Tibetu je proto v zásadě otázkou právní, jež však má bezprostřední politický dopad. ČLR nezdůvodňuje svůj nárok na nadvládu nad Tibetem výsledky svého vojenského dobytí a obsazení Tibetu v letech 1949-50. Takový nárok by těžko mohla vznést, neboť kategoricky odmítá jako protiprávní všechny nároky předkládané jinými státy, jsou-li založeny na dobytí, okupaci či vnučení nerovnoprávných smluv.
- Namísto toho se ČLR ve svém nároku na Tibet opírá výlučně o teorii, že se Tibet stal integrální součástí Číny před sedmi sty lety. Přestože počátek tibetského státu je kladen do roku 127 před naším letopočtem, země ve své dnešní podobě byla poprvé sjednocena v 7 století n.l. Po tři následující století byl Tibet jedním z nejmocnějších států Asi (, což potvrzují nápisy na sloupu v Pótale i čínské letopisy). Mírová smlouva mezi Tibetem a Čínou z let 82.1-823 určila hranice mezi oběma zeměmi a vyhlásila, že *Tibeťané budou šťastni v Tibetu a Číňané v Číně.*

Okupace Čínou

- V roce 1949, kdy komunistická Čína napadla východní Tibet, porazila malou tibetskou armádu. Následně obsadila půl země a dne 23.5.1951 přinutila tibetskou vládu přijmout *Sedmnáct i hodovou smlouvu o mírovém osvobození Tibetu*. Přítomnost 40 tisíc vojáků, hrozba obsazení Lhasy a nebezpečí úplného zničení tibetského státu znamenaly, že nejvyšší představitelé Tibetu neměli na vybranou. Ale protože byla smlouva přijata pod nátlakem, nebyla z hlediska mezinárodního práva platná.
- S narůstajícím odporem Tibeťanů proti čínské okupaci, se bohužel zvyšovala i míra čínské represe, což představovalo např. ničení náboženských staveb, či věznění mnichů. Vše vyvrcholilo dne 10.3.1959, kdy propuklo v Lhasě velké povstání, při kterém přišlo v okolí Lhasy o život kolem 87 000 Tibeťanů, následkem krvavého potlačení čínskou armádou, dalajláma uprchl do Indie, kde nyní sídlí s tibetskou exilovou vládou. V roce 1963 zde vyhlásil ústavu demokratického Tibetu. Mezitím v Tibetu obyčejní lidé prokazovaly každý den svou nezlomnou vůli odporu i přes narůstající náboženský útlak, trvalé porušování lidských práv, či systematické ničení historických a náboženských památek. V letech 1966 - 1970 nastalo pravděpodobně nejtěžší období v novodobých tibetských dějinách – tzv. Kulturní revoluce.

Kulturní revoluce

- Tzv. Kulturní revoluce, která započala v Číně byla přenesena do Tibetu. Za následek má tisíce pobořených, zničených klášterů, chrámů a desetitisíce rozkradených náboženských symbolů. Více než šestina populace, což je přibližně 1,2 miliónu Tibetanů, zemřelo v důsledku čínské okupace. Součástí genocidy je i plánované přesídlování Číňanů do Tibetu, směřující k tomu, aby se Tibetané stali menšinou ve vlastní zemi. Nová generace Tibetanů je však zjevně stejně odhodlána získat své vlastní nezávislost, jako byla ta předchozí.
- Tato situace byla důvodem, který donutil Jeho Svatost, aby s ohledem na budoucnost Tibetu, před několika lety vytvořil svůj Pětibodový mírový návrh. První věc, o které se v *Pětibodovém plánu* z roku 1987 mluví, je přeměna Tibetu na pásmo nenásilí, *ahimsy*. Když Jeho Svatost předložil tento návrh Evropskému parlamentu, neměl na mysli pouze tibetský národ. Jeho myšlenka, pokud by byla uskutečněna, by přinesla stabilitu do celé oblasti. Další důležitou součástí tohoto návrhu bylo okamžité ukončení čínské demografické invaze do Tibetu. Třetí bod žádal dodržování lidských práv a demokratických svobod. Čtvrtým je ochrana tibetského životního prostředí včetně toho, aby žádná část Tibetu nebyla používána pro ukládání jaderného odpadu. V pátém bodě vyjádřil Jeho Svatost svou připravenost k rozhovorům s Číňany o otázkách týkajících se Tibetu.

Dalajlama v EP

- O rok později, v roce 1988, ve svém projevu v Evropském parlamentu, který byl založen na Pětibodovém návrhu, vyjasnil Jeho Svatost některé body konkrétněji.
- Ve stručnosti tam zopakoval, že nejdůležitějším a konečným cílem je přeměna celého Tibetu v pásmo *ahimsy*, nadále udělal dva velké ústupky v tom, že než se tak stane, může čínská vláda udržovat určité množství ozbrojených sil pro účel ochrany v některých přesně stanovených oblastech Tibetu. Druhým ústupkem byl souhlas, že čínská vláda může nadále provádět zahraniční politiku Tibetu. Jeho Svatost nebyla, ale bohužel pochopena u většiny Tibeťanů, kteří byli tímto návrhem velmi zklamáni, i když Jeho Svatost zdůraznil ve svém návrhu velmi jasně, že každý Tibeťan včetně jeho samého by si přál, aby Tibet byl naprosto a úplně nezávislý, současně je však nutno vidět realitu situace. On sám preferuje, aby zápas byl nenásilný. Naneštěstí i na toto umírněné gesto Jeho Svatosti byla zatím reakce čínské vlády velmi neuspokojivá.

Tvrdý úder proti lidským právům

- S okupací souvisí stupňující se násilí, které je páčáno Čínskou lidovou republikou na tibetském lidu. Tibet bývá v poslední době nazýván „největší přežívající světovou kolonií“. Lidská práva všech Tibeťanů i jejich osobní svobody jsou hrubě pošlapávány čínskou armádou. Symbolem útlaku jsou i čínské nákladní automobily, které odvázejí ze země přírodní bohatství a přivážejí čínské „osadníky“.
- Kampaň „silný úder“ a s ní spojené „převýchovné“ akce, které byly zahájeny začátkem roku 1996 byly předznamenány již roku 1987, kdy po masové demonstraci v Lhase za osvobození Tibetu reagovala Čína vyhlášením : „*Zahájím politiky nelítostné represe.*“ Organizace Amnesty International (AI) informovala, že v rámci kampaně „tvrdý úder“ bylo v Číně v posledních třech měsících odsouzeno nejméně 2 960 osob a 1 781 jich bylo popraveno. „V posledních třech měsících bylo v Číně popraveno více lidí, než ve všech ostatních zemích světa za poslední roky,“ uvedla AI. Nadále panují obavy, že kampaně se dá snadno zneužít i k likvidaci politických protivníků, a to zejména v Tibetu a Sin-ťiangu. Všechny tyto kampaně jsou výrazem stupňujícího se nátlaku a snahy o umlčení Tibeťanů, volajících po nezávislosti a dodržování lidských práv ve své zemi. Čínské „pracovní skupiny“ (ve skutečnosti prověřkové komise) stále působí v tibetských mužských i ženských kláštorech, jejich kontrola sílí a také ostatní obyvatelstvo je neustále prověřováno. Nadále je zadržován tibetský druhý nejvyšší duchovní představitel, osmiletý pančenlama a jeden náboženský činitel, který se pokoušel ho nalézt, byl odsouzen k šestiletému vězení.

Porušování lidských práv

- Svoboda náboženského vyznání
- Svoboda vyjadřování
- Političtí vězni a svévolné zadržování
- Mučení
- Zmizení
- Rasová diskriminace
- Práva žen
- Práva dětí
- Přesídlování obyvatelstva

(Ohrožení vlastní tibetské identity je pravděpodobně největší bezprostřední hrozbou, které musí tibetský lid čelit)

Nynější situace

- Půl století poté, co oddíly komunistické Číny obsadily Tibet, jeho duchovní vůdce dalajláma, žijící v exilu, čelí novému druhu nájezdníků: podnikavcům v oboru naftaření, zlatokopectví, lesního inženýrství i farmaření. Čína otvírá dokořán to, co nazývá svou „západní pokladnicí“ přírodních zdrojů: polovinu světových rezerv lithia, největší čínské zásoby chromu a třetí největší měděný důl, *nemluvě* o nevyčísleném množství drahých kamenů. Tím rychle absorbuje himalájskou oblast do hlavního proudu čínského hospodářství, což je strategický cíl, který Pekingu vždycky unikal od obsazení Tibetu Čínskou lidovou osvobozenou armádou vůdce Mao Ce-tunga. (-Pro dalajlamovu exilovou vládu představuje, ale nucená modernizace vážnou výzvu. Většina investic je určena ku prospěchu přívalu čínských imigrantů a k posílení politické kontroly Číny. Exilová vláda „podporuje projekty, které prospívají tibetskému lidu a staví se proti těm, které jim ubližují.“)
- Tibeťané žijí ve své vlastní zemi jako druhořadí občané. Pokud má Tibeťan a Číňan stejné postavení v práci, pracují ve stejném oddělení, sedí za jedním stolem, tak po práci jdou do různých částí města. Číňan jde do nově postavené betonové budovy, kde je elektřina i tekoucí voda a dostává plat, který je určitě dvakrát větší než jeho tibetského kolegy. Tibetský kolega jde do tibetské části města, která stále nemá žádné občanské vybavení. Tibeťané se stávají menšinou ve své vlastní zemi.

Nynější situace

- Pokud jde o perzekuce, prožili už Tibeťané snad všechno, co si lze představit. Těžko dnes najdete rodinu, v níž nebyl nikdo zabit, nebo alespoň uvězněn. Za cokoli. Za vyvěšení tibetské vlajky, za špatný přístup ke kampani "vlastenecké převýchovy" nebo za pouhý zpěv národních písní. Číňané o Tibetu prohlašují, že byl před jejich příchodem zaostalou barbarskou zemí. Výmluvná je i čínská kontrola porodnosti. Když má Tibeťan víc než dvě děti, nedostane pro ně přiděl jídla.
- Je skutečností, že po čtyřech desetiletích své vlády mají před sebou Číňané úkol vychovat alespoň čtyři nebo pět Tibeťanů, kteří by měli akademické vzdělání, aby mohli jít do západních institucí. Pokud přijdete do **Dharamsaly** v Indii uvidíte, že mladí tibetští chlapci a dívky, asi dvacetipětiletí, někdy dvacetí sedmiletí nebo dvacetiosmiletí, přicházejí navštívit Jeho Svatost a tam žádají, aby je poslal do školy. Nikdy neměli příležitost získat byť i elementární vzdělání ve své vlastní zemi, která je údajně osvobozená.
- Dochází zde k čínské demografické invazi související s ničením životního prostředí. Tibet je pro zachování ekologické stability Země po Amazonských pralesích a Antarktidě třetím nejvýznamnějším územím světa.

Problémy související s okupací Čínou

Tibet je od roku 1949 okupován Čínou a jeho hlavní problémy dnes jsou:

- hrubé porušování lidských práv
- devastace životního prostředí způsobovaná odlesňováním, těžbou a lovem divoké zvěře
- masová čínská imigrace, která hrozí přeměnit tibetskou populaci v nevýznamnou menšinu
- kultura na pokraji zániku
- využívání tibetského území pro skládky jaderného a toxického odpadu a jako jaderné střelnice

Tibet v 21.století

V Tibetu žije celkem 6 milionů Tibeťanů, z nich 2 miliony v TAO a zbytek v tibetských oblastech mimo TAO. Přibližně 130 000 Tibeťanů žije v exilu, z toho v Indii 100 000, v Nepálu 20 000, v Bhútánu 1500, ve Švýcarsku 2000, v ostatních evropských zemích 500, v Austrálii a na Novém Zélandě 200, v USA 4000, v Kanadě 600. Hlavou exilového „státního“ zřízení je J.S. dalajlama, nejvyšším legislativním orgánem je 46členné Shromáždění tibetských lidových zástupců a výkonnou moc představuje vládní kabinet – kašag. Zahraniční zastoupení má exilová vláda v Novém Dillí, Káthmándú, New Yorku, Londýně, Paříži, Ženevě, Budapešti, Moskvě, Canbeře, Tokyu, Pretorii a v Taipei. Zástupcem J. S. dalajlamy pro střední Evropu se sídlem v Budapešti je od prosince roku 1999 Čhime Rigdzin Čhökjapa.

Použité zdroje

- Handbook of Tibetan Culture; *A Guide to Tibetem Centers and Resources throughout the world*. Rupa, Calcutta, 1995.
- HARREN, Heinrich; *Návrat do Tibetu*. Praha, Panorama, 1991, Edice Cesty, 1903 publikace.
- OBERMANN, Alois; *Asie Ivan Bičík*. 1. vyd. Praha, Albatros, 1980, Nakladatelství pro děti a mládež, 5380. publikace.
- CYBIKO V, G.C.; *Cesta k posvátným místům Tibetu*. Praha, 1987, Nakladatelství Vyšehrad, 754. publikace.
- ZVELEBIL, Jan; čas. *Respekt*; článek z čísel č.10 - 9, březen 2000.
- RJNPOČCCHE, Sogjal; *Tibetská kniha o životě a smrti*. Pragma, 1996.
- KRYVELJOV; *Dějiny náboženství I - II*. Praha, Mír, 1981.

- GJARI, G.; *výňatky z přednášky Lodi, 2002* [online]. Dostupné na WWW: www.lungta.cz
- Dharamasla; *Tales of Terror*, TCHRD, 1999 [online]. Dostupné na WWW: www.lungta.cz
- Kultura; *výňatky z oboru geografie, 2001* [online]. Dostupné na WWW: www.lungta.cz
- OlympicWatch; *Lidská práva v Číně, 2007* [online]. Dostupné na WWW: <http://www.olympicwatch.org/czech/>
- CNN; *The Dalai Lama, 2007* [online]. Dostupný z WWW: <http://www.cnn.com/SPECIALS/2001/dalai.lama/>

Tibetská vlajka

Tibet (mapa)

